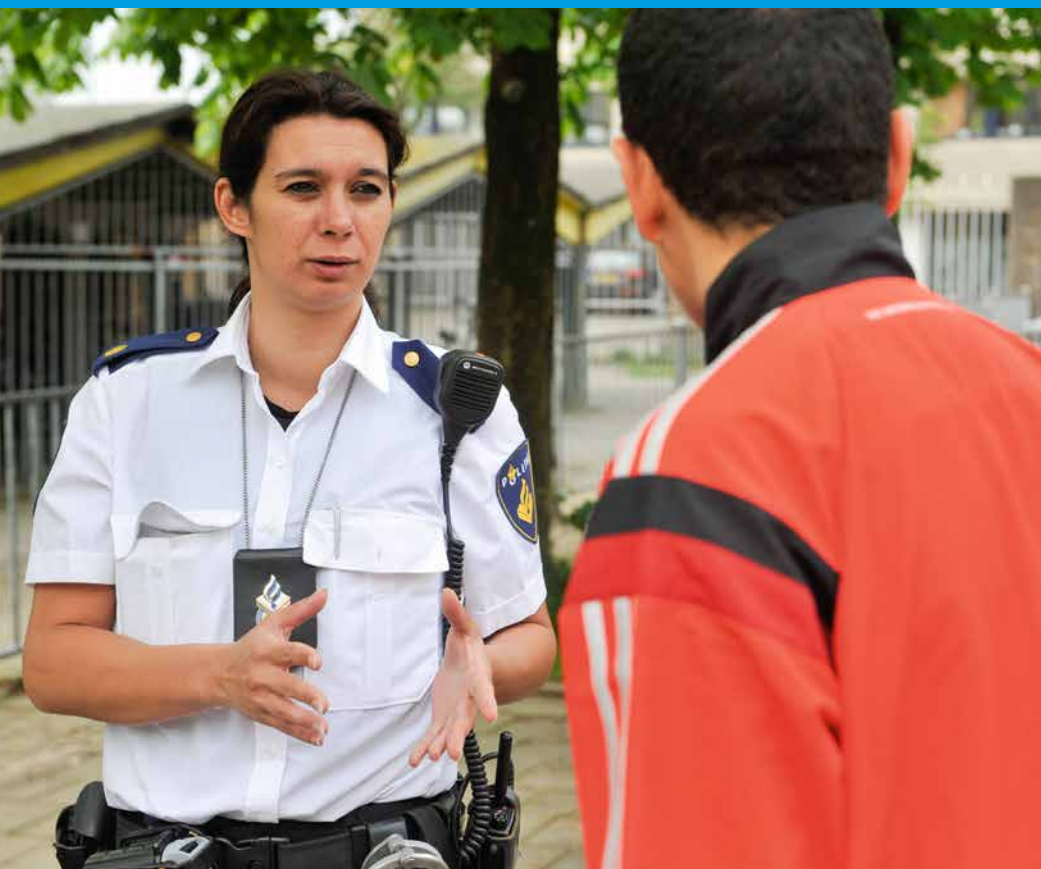

De aanhouding en inverzekeringstelling van minderjarige en jongvolwassen verdachten

Een kindgerichte aanpak en
alternatieven voor de politiecel

Huidige praktijk

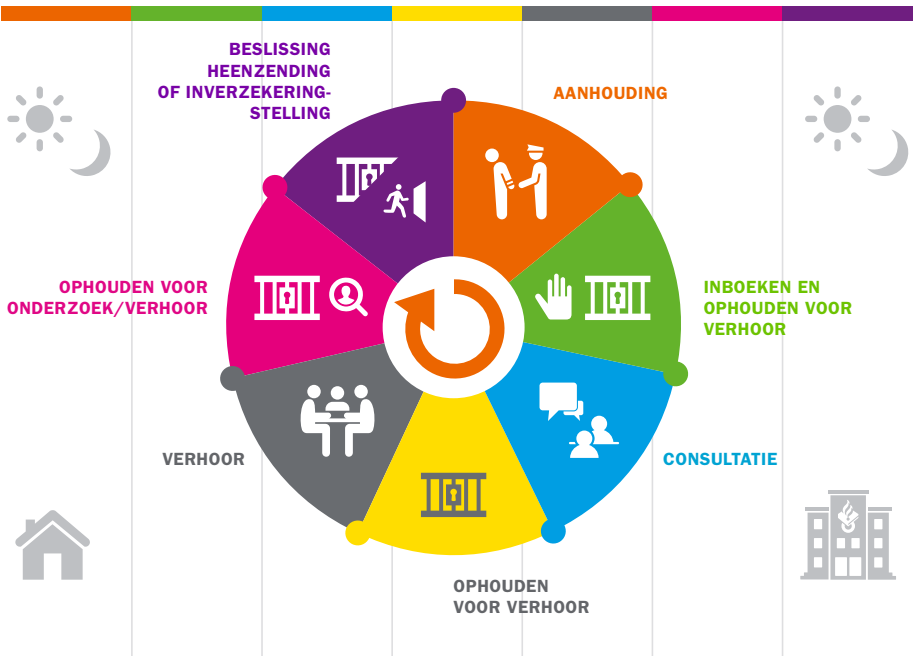
Wheel of Fortune: Aanhouden of niet? Naar huis of in de cel?

Het meest kenmerkende van de huidige praktijk bij de aanhouding en in verzekeringstelling van minderjarige en jongvolwassen verdachten is het gebrek aan een kindgericht beleid voor het ophouden voor verhoor en de in verzekeringstelling.

De minderjarige verdachte krijgt na de aanhouding te maken met wat wij een 'Wheel of Fortune' (Rad van Fortuin) noemen: wat de verdachte te wachten staat is afhankelijk van een aantal factoren, waarbij het moment van aanhouding een rol speelt (overdag of 's avonds), net als de kennis over en bereidwilligheid van de (hulp)officier van justitie over jeugdzaken en in verzekeringstelling thuis.

Dit leidt tot grote willekeur in aanpak, wat onwenselijk is en in strijd met artikel 37 en 40 uit het VN-Kinderrechtenverdrag en artikel 5 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.

WHEEL OF FORTUNE

Figuur 1: Wheel of fortune, schema aanhouding en in verzekeringstelling

Kindgericht beleid

De aanpak van minderjarige en jongvolwassen verdachten tijdens de eerste fase van het strafproces is onvoldoende leeftijds- en ontwikkelingsgericht. Een kindgericht beleid waarbij het verblijf in een politiecel zoveel mogelijk wordt vermeden of zo kort mogelijk wordt ingezet zou centraal moeten staan. Belangrijk is dat minderjarigen zonder ophoud de vervolgstappen in het onderzoeksproces doorlopen. In de dagelijkse praktijk loopt de professional tegen knelpunten aan. Wat is er nodig om deze te verbeteren?

KNELPUNTEN

- Het ontbreken van beleid en werkinstructies voor minderjarige verdachten leidt tot willekeur in de praktijk
- Geen alternatieven voor het ophouden voor verhoor c.q. de in verzekeringstelling van minderjarigen
- Geen kindgerichte omgeving tijdens het verblijf op het politiebureau
- Onvoldoende specifiek opgeleid personeel waardoor een kindgerichte bejegening niet wordt gewaarborgd
- Openingstijden piketcentrale Raad voor Rechtsbijstand te beperkt

VERBETERPUNTEN

- Verhooromgeving en politiecel kindgerichter maken
- Rekening houden met problematiek jeugdige bij bejegening
- Afstemming met advocatuur met betrekking tot consultatie- en verhoorbijstand, advocatuur meer beschikbaar
- Geen in verzekeringstelling bij lichte delicten, meer in verzekeringstelling thuis
- Zorg dient te prevaleren boven straf
- Forensische multidisciplinaire eenheid. Inzet GGZ of NIFP in vroeg stadium
- Maatwerk leveren

POSITIEVE PUNTEN

- Korte lijnen ZSM tussen OM, RvdK, politie en de jeugdbescherming
- Advocaat bij politieverhoor
- Vollediger beeld van jeugdige als gevolg van digitalisering en het werken met landelijke systemen
- Inverzekeringstelling vaker 'thuis' ten uitvoer gelegd

IDEALE SITUATIE

- Geen in verzekeringstelling bij lichte delicten, meer in verzekeringstelling thuis
- Aanwezigheid forensische multidisciplinaire eenheid
- Kindvriendelijke bejegening en cellen
- Advocaat 24/7 beschikbaar

WAT IS ER NODIG?

- Jeugdteams bij de politie
- Kleinschalige voorzieningen voor kort verblijf in heel Nederland
- Integrale samenwerking in de keten tussen straf en zorg
- Informatie delen in vroeg stadium
- Meer capaciteit, kennis en betere informatiesystemen
- Duidelijke probleemeigenaar
- Ruimere openingstijden piketcentrale advocaten

Figuur 2: Beknopte weergave input professionals in de dagelijkse praktijk

Advies: de ideale situatie

Kindgerichte oplossing

De meest 'fortuinlijke' gang van zaken zou zijn dat 'the Wheel' oftewel 'het Rad' na aanhouding van de minderjarige in beweging blijft en telkens een vak verder draait. De omgeving, het proces, het beleid en wetgeving worden kindgericht vormgegeven.

OMGEVING:

Er is een kindgerichte voorziening:

- Alles op één locatie
- In een kindgerichte omgeving
- Met ruimte voor (forensisch) multidisciplinair overleg

PROCES:

- Inboeken en ophouden voor verhoor
- Melding piketadvocaat (tot 22.00 uur)
- Aanwijzen van een liaison officer, deze verbindende actor houdt regie en bewaakt de voortgang van het proces
- Vroeghulp voor het politieverhoor door de Raad voor de Kinderbescherming
- Uitvoeren van zeer kortdurende testen tijdens het ophouden voor verhoor zoals de SCIL of een taaltest, om het niveau of de kwetsbaarheid van de minderjarige te kunnen inschatten
- Consultatiebijstand door de advocaat
- Verhoor (inclusief sociaal verhoor) in aanwezigheid van de advocaat én (op eventueel verzoek van de minderjarige) een vertrouwenspersoon
- Inzetten van een forensisch team zoals GGZ of NIFP, indien noodzakelijk
- Beslissing heenzenden of blijven. Inverzekeringstelling thuis of als uiterste maatregel blijven in een kindgerichte setting

BELEID:

Voorgesteld wordt om werkinstructies vast te stellen voor jeugdzaken, waarbij minimaal de volgende uitgangspunten in acht worden genomen:

- Ophouden voor verhoor thuis
- Geen inverzekeringstelling, tenzij ...
- Inverzekeringstelling op een andere plaats
- Kindgerichte bejegening
- Aandacht voor herstel
- Richtlijnen en criteria concretiseren

WETGEVING:

- Wijzig artikel 493 lid 3 Sv: het ophouden voor verhoor vindt plaats in het belang van het onderzoek en kan op elk daartoe geschikte plaats geschieden
- Termijn ophouden voor verhoor terugbrengen naar zes uur
- Duur van de inverzekeringstelling verkorten naar maximaal drie dagen
- Gratis rechtsbijstand van een advocaat voor alle minderjarige en jongvolwassen verdachten, ook bij ontbieding
- Bevoegdheden van de politie dienen te worden uitgebreid zodat deze dezelfde bevoegdheden heeft bij aanhouden als bij inverzekeringstelling

(Inter)nationaal wettelijk kader

Kinderrechten en Jeugdstrafrecht

- Opsluiting van minderjarigen is een uiterste maatregel
- De toepassing van voorarrest als straf of corrigerende maatregel is verboden bij wet
- Verdachten zijn onschuldig tot het tegendeel is bewezen
- Bij iedere beslissing over voorarrest wordt het belang van het kind getoetst, uitgangspunten daarbij zijn: een 'kindvriendelijke of kindgerichte behandeling' en een 'pedagogische aanpak'
- Buitengerechtelijke afdoening, diversion, is onderdeel van het jeugdstrafrecht
- De wet stelt eisen op het gebied van huisvesting, gebouwen, personeel, kleding, contact met de buitenwereld, de klachtenregeling, voeding, medische zorg, onderwijs en religie
- Alternatieve maatregelen voor vrijheidsbeneming zijn beschikbaar
- Politiefunctionarissen die met minderjarigen werken zijn apart opgeleid

VN-Verdragen en Richtlijnen

- VN-Kinderrechtenverdrag
- General Comment No. 10 Children's Rights in Juvenile Justice, CRC/C/GC/10 (2007)
- United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), A/RES/40/33 (1985)
- United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty (The Havana Rules), A/RES/45/11 (1990)

Europese Verdragen en Richtlijnen

- Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
- EU 2012/13 betreffende het recht op informatie in strafprocedures
- EU 2013/48 betreffende het recht op toegang tot een advocaat in strafprocedures
- EU 2016/800 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure
- Guidelines of the Committee of Ministers of the Council of Europe on child-friendly justice

www.vnja.nl
www.defenceforchildren.nl

© September 2017. Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtadvocaten en Defence for Children.

Op verzoek van het ministerie van Veiligheid en Justitie is een visie ontwikkeld op hoe een leeftijd- en ontwikkelingsgerichte aanpak eruit ziet voor minderjarige en jongvolwassen verdachten tijdens de eerste fase van het strafproces. Uitgangspunt daarbij is een kindgericht beleid waarbij het verblijf in een politiecel zoveel mogelijk wordt vermeden of zo kort mogelijk wordt ingezet.

Op www.defenceforchildren.nl is het advies '**De aanhouding en verzekeringstelling van minderjarige en jongvolwassen verdachten - Een kindgerichte aanpak en alternatieven voor de politiecel**' te downloaden. Het onderzoek is onderdeel van de Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd (VIV JJ) van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Vereniging van Nederlandse Jeugdrechtadvocaten
www.vnja.nl

Defence for Children
www.defenceforchildren.nl

Foto: Hans Moolenaar